

ABORDĂRI FUNCȚIONALE ÎN DIDACTICA LIMBILORZINAIDA ȚĂRÎȚĂ, *conf.*,

Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți

Procesul educațional contemporan își conturează întregul demers, de la obiective pînă la evaluare, în funcție de cerințele societății pe care o servește. Pe de altă parte, un bun sistem de învățămînt satisface necesitățile prezente și de viitor ale societății respective. De aceea, pregătirea viitorilor specialiști din această perspectivă are serioase implicații în formularea obiectivelor educaționale, în stabilirea conținuturilor instruirii, în metodologia și tehnologia utilizată, în formele de organizare a procesului didactic. Este cunoscut faptul că, în condițiile societății contemporane, prioritare nu sînt informațiile pe care le pot achiziționa cei supuși procesului educațional, ci capacitățile cu valențe formative, care să permită individului să facă față necesităților actuale și viitoare ale societății.

Știința despre limbă, ca disciplină de studiu, are obiective, conținuturi și metodologii, inclusiv criterii, tehnici și instrumente de evaluare, cu prioritate, formative. Acestea au implicații majore în dezvoltarea unor *competențe* și *capacități*, cu valențe atît intensive, cît și extensive, pe întregul parcurs al formării personalității umane, nu numai în anii de studii, dar și în procesul integrării socio-profesionale și în cel de adaptare și readaptare continuă la schimbările ce au loc în societatea contemporană. Din acest considerent, strategia didactică de studiere a limbii, la toate treptele sistemului de învățămînt, inclusiv în învățămîntul superior, se va axa pe paradigma funcțional – comunicativă, care are la bază anumite principii specifice, printre care: atribuirea unui caracter flexibil și actual procesului de studiere a limbii, prin conectarea sa mai organică la realitățile vieții cotidiene; adoptarea unei perspective consecvent-comunicative, în cadrul căreia accentul să fie plasat pe aspecte

concrete ale utilizării limbii. Prin urmare, realizarea obiectivelor curriculare, formulate în termeni de capacități proprii folosirii limbii în contexte concrete de comunicare, va depinde esențial și de metoda acceptată.

Definitorie în acest sens, dat fiind contextul social în care ne aflăm și tendința clară de reformare a procesului de predare a limbilor, în încercarea de a depăși metodele simpliste ale abordării clasice (*gramatică, analiză, traducere*), este abordarea funcțională integrată care întrunește atenția adecvată pentru cunoașterea și însușirea regulilor (*abordare cognitivă*), grija maximă pentru universul afectiv al studentului (*abordare afectiv-umanistă*), asigurarea procesului de achiziție lingvistică prin înțelegerea corectă a sensului mesajului (*abordare comprehensivă*).

Astfel, cel supus procesului educațional, în cazul nostru studentul, fiind privit și apreciat ca cineva care gândește, simte, învață și are ceva de spus (intenție comunicativă), devine subiect al propriei învățări [1,15].

Opțiunea pentru abordarea funcțională în predarea limbii la facultate se bazează și pe principiile învățării adulților [2]: învățarea depinde de (a) *motivație*, (b) de *capacitatea de a învăța*, (c) de *experiența* trecută și curentă, (d) de *implicarea activă* în actul învățării, (e) *climatul* psihologic bazat pe respect și confort (f) de încercarea de a *rezolva probleme*, (g) de intenția adultului de a-și autoregla propria activitate de învățare.

Abordarea funcțională a predării limbilor, pentru care pledăm, avînd la bază o serie de principii sau considerații dictate, în primul rînd, de sistemul de valori promovate și de necesitățile utilizatorilor, asigură motivarea și necesitatea învățării limbii în scopul comunicării. Se realizează, în felul acesta, unitatea dintre limbă (analiza posibilităților comunicative ale fenomenelor gramaticale) și instruire (condițiile concrete și contingentul de studenți).

În structura demersului didactic se respectă algoritmul acțional: necesitățile comunicative → situațiile tipice de comunicare → intențiile comunicative → mijloacele de verbalizare a intențiilor comunicative → structurile morfo-sintactice fundamentale → vocabularul fundamental.

Un aspect important al acestui demers îl constituie stabilirea mijloacelor de verbalizare a intențiilor comunicative din care fac parte *vocabularul fundamental* și *structurile morfo-sintactice fundamentale*. *Structurile morfo-sintactice fundamentale*, selectate riguros conform anumitor criterii metodice (importanța comunicativă a fenomenelor gramaticale, indicele de frecvență al acestora, caracterul tipic al fenomenelor morfo-sintactice, diapazonul utilizării și gradul accesibilității

categoriilor gramaticale, capacitatea combinatorie a logoformelor), se preconizează a fi predate în plan funcțional, condiție ce asigură motivarea și necesitatea învățării limbii în scopul comunicării.

Relevant pentru abordarea funcțională, care presupune o tratare a fenomenelor de limbă pornind de la funcția lor în actul comunicativ spre forma necesară în vederea realizării acestui act, este algoritmul însușirii fenomenului gramatical:

- examinarea situației de comunicare în care apare fenomenul gramatical ce urmează a fi însușit; crearea motivației pentru învățare;
- stabilirea condițiilor de utilizare;
- analiza paradigmei de declinare/conjugare;
- exersarea (oral/în scris) la nivel de operații și de context.

Orientarea generală a demersului didactic spre aspectele funcționale ale limbii, folosirea materialului studiat în situații de comunicare – determină caracterul și conținutul exercițiilor de antrenare a structurilor gramaticale, *formulate ca sarcini de vorbire*. În corespundere cu abordarea comunicativă a studierii unei limbi materne sau nematerne, abordare ce scoate în prim plan atât viziunea asupra studierii limbii ca un sistem de comunicare, cât și a apropierii maxime a procesului de predare/învățare de procesul comunicării reale, structurile însușite vor fi folosite în diferite situații comunicative [3].

Exigențele didactice și psiholingvistice față de formarea abilităților de utilizare a elementelor gramaticale impun respectarea succesiunii următoarelor etape: recepție, imitare, substituie, transformare, reproducere, combinare.

Algoritmul propus va fi raportat și la studierea *vocabularului fundamental*, selectat în baza criteriului situativ-tematic, derivațional, stilistic al frecvenței în comunicare etc. Vom menționa că, din perspectivă funcțional-comunicativă, vor fi studiate atât unitățile lexicale consacrate, cât și „inovațiile lexicale”. Dezvoltarea societății impune îmbogățirea lexicului cu unități lexicale care să acopere noile realități lingvistice. În procesul de înnoire, limba face uz de diferite procedee ale neologiei formale, unul dintre cele mai active, la etapa actuală, fiind abrevierea. Precizia de care dispun unitățile lexicale formate prin abreviere și avantajul de a substitui perifrazele, contribuind la o mare economie de limbaj (în baza legii minimumului de efort), constituie un motiv concludent pentru acceptarea lor (a se compara abrevierile și bazele lor derivative: **AGEPI** < *Agenția pentru Protecția Proprietății Intelectuale*, **ULIM** < *Universitatea Liberă Internațională din Moldova*). Dar, întrucât

„dorința de a inova depășește (uneori) limitele necesității”, procesul de stabilire a valențelor combinatorii ale unităților lexicale neologice, inclusiv ale celor abreviate, implică și referințe la utilizarea lor din punct de vedere al corectitudinii limbii. Or în crearea oricărui tip de neologism, rolul decisiv îi revine sistemului lingvistic. Prin urmare, procesul de încadrare a abrevierilor în sistemul fonetic și morfologic al limbii este reglementat de normele de formare a cuvintelor din cadrul sistemului lexical al limbii.

Demersul didactic propus în baza abordărilor funcționale în didactica limbilor, axat pe activism verbal și cognitiv, situativitate comunicativă, funcționalitate și noutate, oferă motivație învățării, realizând un progres constant al însușirii .

Referințe bibliografice:

1. M. Minder. *Didactica funcțională. Obiective, strategii, evaluare.* - Chișinău: Cartier, 2003.
2. N. Vințanu. *Educația adulților.* - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998 .
3. Л. Пассов. *Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению.* - Москва: Просвещение, 1991.